

Адміністративний процес

Тема 10: “Адміністративне судочинство”

ПЛАН:

- 1. Поняття та принципи адміністративного судочинства.**
- 2. Система та компетенція адміністративних судів.**
- 3. Суб'єкти адміністративного судочинства.**
- 4. Стадії провадження в адміністративному судочинстві.**

**Що таке адміністративне
судочинство та навіщо воно
нам потрібне?**

Адміністративне судочинство
(іноді застосовують назву
“Адміністративна юстиція”) є
реальним, дієвим
інструментом захисту прав та
свобод громадянина від
свавілья з боку держави.

Хлептько Максим
Миколайович

Адміністративне судочинство
є новим видом реалізації
судової влади (правосуддя),
що раніше не був можливий у
тоталітарній країні.

Хелітюр Максим
Миколайович

Початок запровадження АС
було закладено у низки НПА
починаючи з 1998 року.

01.10.2002 – було утворено
ВАСУ.

06.07.2005 – прийнято КАСУ
(вступив у дію 01.09.2005)

Що таке КАСУ?

КАСУ – це Кодекс
адміністративного
судочинства України

**Адміністративне
судочинство – це діяльність
адміністративних судів щодо
розгляду і вирішення
адміністративних справ у
порядку, встановленому
КАСУ.**

**Що таке адміністративна
справа та чим вона
відрізняється від інших?**

Адміністративна справа - це
переданий на вирішення
адміністративного суду
публічно-правовий спір, у
якому хоча б однією зі сторін є
орган виконавчої влади, орган
місцевого самоврядування,
їхня посадова чи службова
особа

Приклади адмін.справ:

- оскарження постанов у справах про адмін.правопорушення;
- оскарження відмов про реєстрацію або видачу дозвільних документів;
- оскарження НПА;
- оскарження наказів про звільнення з Національної поліції
- тощо

Принципи адмін.судочинства:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом;
- 4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі;

- 5) гласність і відкритість адміністративного процесу;
- 6) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду;
- 7) обов'язковість судових рішень;
- 8) здійснення процесу держ.

МОВОЮ

(ст. 7 КАСУ)

Презумпція винуватості

Орган (посадова особа) дії якої оскаржуються вважається такою, що винна у порушенні прав громадянина, поки не доведе правоту своїх дій (рішень) під час судового розгляду справи

(ст. 71 КАСУ “Обов’язок доказування”)

Як це діє?

Наприклад, при оскарженні громадянином постанови поліцейського про накладення штрафу, **саме поліцейський повинен в суді довести правоту свого рішення**, а інакше він програє.

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ
(СУДОВА ПАЛАТА В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ)

ВИЩИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД УКРАЇНИ

Перша судова палата

Друга судова палата

Третя судова палата

Четверта судова палата

Донецький
апеляційний
адміністративний
суд

Дніпропетровський
апеляційний
адміністративний
суд

Київський
апеляційний
адміністративний
суд

Львівський
апеляційний
адміністративний
суд

Одеський
апеляційний
адміністративний
суд

Севастопольський
апеляційний
адміністративний
суд

Харківський
апеляційний
адміністративний
суд

Донецький окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Донецької області як адміністративні суди

Дніпропетровський окружний адміністративний суд. Місцеві загальні суди Дніпропетровської області як адміністративні суди

Закарпатський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Волинської області як адміністративні суди

Житомирський окружний адміністративний суд. Місцеві загальні суди Житомирської області як адміністративні суди

Київський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Київської області як адміністративні суди

Черкаський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Черкаської області як адміністративні суди

Волинський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Волинської області як адміністративні суди

Закарпатський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Закарпатської області як адміністративні суди

Миколаївський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Миколаївської області як адміністративні суди

Одеський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Одеської області як адміністративні суди

Севастопольський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди АР Крим як адміністративні суди

Львівський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Львівської області як адміністративні суди

Луганський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Луганської області як адміністративні суди

Закарпатський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Закарпатської області як адміністративні суди

Кіровоградський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Кіровоградської області як адміністративні суди

Чернівецький окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Чернівецької області як адміністративні суди

Окремий адміністративний суд м. Києва.
Місцеві загальні суди м. Києва як адміністративні суди

Івано-Франківський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Івано-Франківської області як адміністративні суди

Львівський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Львівської області як адміністративні суди

Рівненський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Рівненської області як адміністративні суди

Тернопільський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Тернопільської області як адміністративні суди

Хмельницький окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Хмельницької області як адміністративні суди

Чернівецький окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Чернівецької області як адміністративні суди

Харківський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Харківської області як адміністративні суди

Слобожанський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди м. Слов'янська як адміністративні суди

Сумський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Сумської області як адміністративні суди

Харківський окружний адміністративний суд.
Місцеві загальні суди Харківської області як адміністративні суди

Система адмін.судів сьогодні має наступну побудову:

- ВАСУ;
- апеляційні адмін.суди;
- окружні адмін.суди;
- загальні місцеві суди (районні)

*Зазначена система судів продовжує діяти до набрання чинності
ЗУ «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)»*

**Компетенція адмін.судів –
це можливість здійснювати
розгляд адмін.справ
відповідно до юрисдикції АС
та правил підсудності**

Юрисдикція адмін.судів поширюється на спори щодо:

- 1) оскарження рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності СВП;
- 2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;

3) спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;

4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;

5) спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених [Конституцією](#) та законами України;

6) спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;

7) спори фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації;

8) спори фізичних чи юридичних осіб щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності замовника у правовідносинах, що виникли на підставі ЗУ "Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони", за виключенням спорів, пов'язаних із укладенням договору з переможцем переговорної процедури закупівлі, а також зміною, розірванням і виконанням договорів про закупівлю.

Юрисдикція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи:

- 1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України;
- 2) що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства;
- 3) про накладення адміністративних стягнень;
- 4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції.

Види підсудності адмін. справ:

- предметна (ст. 18 КАСУ);
- територіальна (ст. 19 КАСУ);
- інстанційна (ст. 20 КАСУ).

Суб'єкти адмін.судочинства:

- **Суддя** (лідируючий суб'єкт);
 - **Позивач та Відповідач**
(зацікавлені суб'єкти);
- **інші учасники:** перекладач, експерт, свідки, судовий розпорядник, секретар судового засідання тощо (допоміжні суб'єкти)

Суддя адмін.суду - громадянин України, який відповідно до Конституції та ЗУ “Про судоустрій і статус суддів” призначений суддею, займає штатну суддівську посаду в суді та здійснює правосуддя на професійній основі

ст. 52 ЗУ “Про судоустрій і статус суддів”

Позивач - особа, на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява до адміністративного суду.

Відповідач - суб'єкт владних повноважень, а у випадках, передбачених законом, й інші особи, до яких звернена вимога позивача.

Суб'єкт владних повноважень

**– це орган державної влади,
орган місцевого самоврядування,
їхня посадова чи службова
особа, інший суб'єкт при
здійсненні ними владних
управлінських функцій на основі
законодавства, в тому числі на
виконання делегованих
повноважень.**

Порядок розгляду адмін.справ та основні стадії провадження:

- провадження в судді 1 інстанції;
 - апеляційне провадження;
 - касаційне провадження;
 - перегляд за винятковими обставинами;
 - провадження за нововиявленими обставинами.

Структура провадження:

- порушення провадження (відкриття провадження);
- підготовка справи та попереднє судове засідання (підготовче провадження);
- безпосередній розгляд справи (судове засідання);
 - прийняття судом рішення;
 - оскарження прийнятого рішення;
 - виконання прийнятого рішення.

Відкриття провадження:

- одержання адмін.позову;
 - реєстрація;
 - електрон. розподіл;
 - винесення ухвали про відкриття провадження в справі.

Формою звернення до адмін.суду є адміністративний позов.

Адмін.позов подається у письмовій формі (можливо заповнення спеціального формуляру).

Зміст та вимоги до адмін.позову визначені ст. 105, 106 КАСУ.

Строк звернення до адмін.
суду за захистом своїх прав –
6 місяців.

ЗУ можуть встановлюватись
інші строки, наприклад у
випадку звільнення
працівника поліції, строк
звернення до суду становить –
3 місяця.

Суддя після одержання позовної заяви з'ясовує, чи:

- подана позовна заява особою, яка має **адміністративну процесуальну дієздатність** та чи має представник належні повноваження (якщо позовну заяву подано представником);
- відповідає позовна заява встановленим **вимогам**;
- належить позовну заяву розглядати в порядку **адміністративного судочинства**;
- подано адміністративний позов у **строк**, установлений законом (якщо адміністративний позов подано з пропуском встановленого законом строку звернення до суду, то чи достатньо підстав для визнання причин пропуску строку звернення до суду поважними);
- немає інших підстав для повернення позовної заяви, залишення її без розгляду або відмови у відкритті провадження в адміністративній справі.

Підготовка справи до розгляду:

Попереднє судове засідання проводиться з метою з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду справи або забезпечення всебічного та об'єктивного вирішення справи протягом розумного строку.

Під час попереднього засідання вирішується питання про **забезпечення позову**, якщо:

- існує очевидна небезпека заподіяння шкоди правам, свободам та інтересам позивача до ухвалення рішення в адміністративній справі,
- захист цих прав, свобод та інтересів стане неможливим без вжиття таких заходів,
 - для їх відновлення необхідно буде докласти значних зусиль та витрат,
 - очевидними є ознаки протиправності рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень.

Забезпечення позову здійснюється шляхом:

- зупинення дії рішення суб'єкта владних повноважень чи його окремих положень, що оскаржуються;
- встановлення заборони вчиняти певні дії.

Безпосередній розгляд справи (судове засідання):

- представлення складу суду;
 - роз'яснення прав;
 - вирішення клопотань;
 - дослідження доказів;
 - заслуховування сторін;
 - судові дебати.

Строки розгляду справи:

Адміністративна справа має бути розглянута і вирішена протягом **розумного строку**, але не більше місяця з дня відкриття провадження у справі.

Справи щодо спорів пов'язаних з публічною службою – **не більше 20 діб**.

Спори щодо оскарження постанов у справах про адмін.правопорушення – **не більше 5 діб**.

Під час судового засідання ведеться аудіо фіксація процесу та журнал судового засідання до якого заноситься кожна судова дія та промова учасників.

Про вчинення окремої процесуальної дії поза залю судового засідання або під час виконання судового доручення секретарем судового засідання складається протокол.

Судово-процесуальний примус

Заходами процесуального примусу є встановлені КАСУ процесуальні дії, що застосовуються судом до осіб, які порушують встановлені у суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню адміністративного судочинства.

(ст. 268 КАСУ)

Заходами процесуального примусу є:

- 1) попередження;
- 2) видалення із залу судового засідання;
- 3) тимчасове вилучення доказів для дослідження судом;
- 4) привід.

До належно викликаних особи, особисту участь якої визнано судом обов'язковою, свідка, які без поважних причин не прибули у судове засідання або не повідомили причини неприбуття, може бути **застосовано привід до суду через органи Національної поліції з відшкодуванням у дохід держави витрат на його здійснення.**

Привід до суду не застосовується до:

- малолітніх та неповнолітніх осіб;
 - вагітних жінок;
 - інвалідів першої і другої груп;
- жінок, які мають дітей віком до шести років або дітей-інвалідів;
- осіб, які згідно із КАСУ не можуть бути допитані як свідки

Про привід суд постановляє ухвалу.

Ухвала про привід до суду **передається для виконання до органу Національної поліції** за місцем провадження у справі або за місцем проживання (перебування), роботи, служби чи навчання особи, яку належить привести.

У разі неможливості здійснення приводу, ухвала **негайно повертається** до суду, що її постановив, з письмовим поясненням причин невиконання.

Прийняття судового рішення.

Форма судового рішення:

- ухвала;**
- постанова.**

Постанова адмін.суду обов'язково повинно складатись з наступних частин:

- вступна;
- описова;
- мотивувальна;
- резолютивна.

(ст. 163 КАСУ)

Апеляційне/касаційне оскарження:

- до апеляційного суду;
- до касаційного суду (ВАСУ);
- до ВСУ (за винятковими обставинами)

Строки оскарження судових рішень:

Строки апеляційного оскарження:
при оскарженні ухвали – 5 діб;
при оскарженні постанови – 10 діб.

Строк касаційного оскарження – 20 діб.

**Підставами для
апеляційного/касаційного
оскарження рішень є
порушення попереднім судом
норм матеріального або
процесуального права.**

Виконання судових рішень

Постанова або ухвала суду першої інстанції набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано.

Постанова або ухвала суду
апеляційної чи касаційної
інстанції за наслідками
перегляду, постанова
Верховного Суду України
набирають законної сили з
моменту проголошення.

За судовим рішенням, яке
набрало законної сили або
яке належить виконати
негайно та яке підлягає
примусовому виконанню в
порядку, передбаченому ЗУ
«Про виконавче
провадження» видається
ВИКОНАВЧИЙ ЛИСТ.

Судовий контроль

Суд, який ухвалив судове рішення в адміністративній справі, має право зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк **звіт про виконання судового рішення.**

За наслідками розгляду звіту або в разі неподання такого звіту суддя своєю ухвалою може накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання постанови, **штраф у розмірі від 10 до 30 мзп.**

Дякую за увагу 😊